

BİLİŞSEL PSİKOLOJİYE GİRİŞ

MELİKE GUZEY

2020

BİLİŞSEL PSİKOLOJİ

■ Zihin nedir?

- Algı, dikkat, bellek, duygu, dil, karar verme, muhakeme gibi işlevleri yerine getirir
- Amaçlarımıza ulaşmak için eylemde bulunacağımız dünyanın temsillerini yaratır

■ Biliş nedir?

- Algı, dikkat, bellek, problem çözme, muhakeme, karar verme ve dil gibi zihinsel süreçler

■ Bilişsel Psikoloji nedir?

- İnsan bilişini davranışsal kanıtlar aracılığıyla bilimsel olarak inceleyen psikolojinin alt alanı

YAKLAŐIMLAR

- **Bilişsel Psikoloji:** İnsan bilişini davranışsal kanıtlar aracılığıyla bilimsel olarak inceleyen psikolojinin alt alanı
- **Bilişsel Nöropsikoloji:** Normal bilişsel süreçler ile hasarlı bilişsel süreçleri karşılaőtırır
- **Bilişsel Sinirbilim:** İnsan bilişini anlamak için biyolojik teknikler kullanarak beyin işlevselliğini inceler
- **Bilgisayarlı Bilişsel Bilim:** Bilişsel süreçlerin anlaşılması için hesaba dayalı/bilgisayar temelli modeller kullanarak davranıő ve beyin arasındaki iliőkiyi inceler.

BİLİŞSEL PSİKOLOJİNİN TARİHÇESİ

Franciscus
Donders

Wilhelm
Wundt

William
James

John
Watson

B.
Frederic
Skinner

Chase
Tolman

Hermann
Ebbinghaus

Noam
Chomsky

Colin
Cherry

Donald
Broadbent

Ulric
Neisser

Richard
Shiffrin

Richard
Atkinson

Endel
Tulving

Alan
Baddeley

ERKEN DÖNEM ÇALIŞMALAR

DONDERS

Basit Tepki Süresi / Seçmeli Tepki Süresi

- Seçmeli TS – Basit TS = Karar verme süresi
- Seçmeli TS > Basit TS
- Karar vermek için geçen süre saniyenin onda biri

NEDEN ÖNEMLİ:

- İlk bilişsel psikoloji deneyi
- Zihinsel tepkiler doğrudan doğruya ölçülemez
 - Gözlenebilir davranışlar
 - Davranıştan zihne

ERKEN DÖNEM ÇALIŞMALAR

WUNDT

İlk Psikoloji Laboratuvarı (1879)

- Yapısalcılık → duyular
- Zihnin periyodik tablosu
- Analitik içe bakış

NEDEN ÖNEMLİ:

- İlk bilimsel psikoloji laboratuvarı
- Davranışlar ve zihin kontrollü koşullar altında çalışılabilir

ERKEN DÖNEM ÇALIŞMALAR

■ EBBINGHAUS

Unutma/Birikim Eğrisi (1885)

- Anlamsız heceler listesi (DAX, LUH...)
- $(\text{Birikim/Tasarruf}) = \text{İlk öğrenme süresi} - \text{Yeniden öğrenme süresi}$

NEDEN ÖNEMLİ:

- Zihinsel süreçlerin niceliksel olarak ölçülebileceği
- Birikim eğrisi gibi işlevlerin zihnin bir özelliğine işaret edebileceği → bilginin sürdürülebilirliği
- Davranıştan zihne

ERKEN DÖNEM ÇALIŞMALAR

■ JAMES

Psikolojinin İlkeleri (1890)

- Kendiyle ilgili algısal gözlemler

NEDEN ÖNEMLİ:

- İlk psikoloji ders kitabı
- Gözlemlerinin düşünme, dikkat, bellek, algı gibi bilişsel psikoloji konularının pek çoğunu kapsamaması
- Günümüzde hala geçerli gözlemlerinin olması

DAVRANIŐÇILIK

■ WATSON

Küçük Albert Deneyi (1920)

- Analitik içe bakış eleştirisi
 - Veriler kişiden kişiye çok değişkenlik gösteriyor
 - Tamamen kişisel zihinsel süreçlere dayanıyor
- **DAVRANIŐÇILIK**
 - Gözlenebilir davranışlar → Davranışsal veri
- Pavlov'un klasik koşullama çalışması
 - Davranışın zihne hiçbir atıfta bulunmadan çalışılması

DAVRANIŐÇILIK

SKINNER

- **Edimsel Koşullama**
 - Olumlu pekiştireç → Davranışın güçlenmesi
- Davranışın uyaran kullanarak nasıl kontrol edildiği
- 1940-1960

DAVRANIŐÇILIK

- **CHOMSKY**

- Dil gelişimini belirleyen şey pekiştirme ya da taklit değildir.
- Dil gelişimi, pekiştirmenin bir sonucu değil, zihin yapısının bir ürünüdür.

BİLİŞSEL PSİKOLOJİ DEVRİMİ

- **Cherry** → Dikotik Dinleme
- **Broadbent** → Filtre Teorisi Zihnın Akış Diyagramı
- **Neisser** → İlk «*Bilişsel Psikoloji*» ders kitabı
→ Bilgi işleme yaklaşımına vurgu

İLERLEYEN ÇALIŞMALAR

- **Atkinson ve Shiffrin** → Bellek Modeli
- **Baddeley ve Hitch** → Çalışma Belleği Modeli
- **Tulving** → Uzun Süreli Belleğin Bileşenleri